

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก จำนวน 72 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 72 คน ครูวิชาการโรงเรียน จำนวน 71 คน และครูผู้สอน จำนวน 390 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 533 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

สำหรับเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ฉบับ คือ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน แบบสอบถามครูวิชาการโรงเรียน และแบบสอบถามครูผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบปลายเปิด

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เดินทางไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ และขอความร่วมมือ จากศึกษานิเทศก์อำเภอในการส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เมื่อถึงกำหนดระยะเวลา ผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง

จากแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 533 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์จำนวน 493 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.49 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 35-39 ปี มีอายุราชการ ระหว่าง 16-20 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี สำหรับขนาดของโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง

1.2 สถานภาพของครูวิชาการโรงเรียน ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-29 ปี มีอายุราชการ ระหว่าง 5 ปี หรือน้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี

1.3 สถานภาพของครูผู้สอน ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-34 ปี มีอายุราชการ ระหว่าง 5 ปีหรือน้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี

2. สภาพการจัดงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดตาก

2.1 งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนส่วนมาก มีเอกสาร หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครูกับแบบเรียน และได้รับจัดสรรเอกสาร หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร โดยส่งครูเข้ารับการอบรม สนับสนุนบุคลากรในการนำหลักสูตรไปใช้ ให้การสนับสนุนในเรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน เช่น วัสดุ การเรียน ฯ อย่างพอเพียง นอกจากนี้ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการของท้องถิ่น มีการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ กิจกรรมเสริม และโรงเรียนยังได้ประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการประชุมชี้แจง

2.2 งานการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนมาก จัดครูเข้าสอนโดยคำนึงถึง ความรู้และประสบการณ์ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้จัดครูเข้าสอน สำหรับการจัดตารางสอนมีหลักในการจัด คือ จัดวิชาและเวลาให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตร โดยครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้จัดตารางสอน และยังเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางสอนโดยให้จัดตารางสอนในชั้นที่ตนเองรับผิดชอบ (ในกรณีที่สอนประจำชั้น) ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา ซึ่งครูมีการเตรียมการสอนทุกครั้งพร้อมทั้งสอนซ่อมเสริมให้ กับนักเรียนโดยสอนเป็นกลุ่มและใช้เวลาหลังเลิกเรียน

2.3 งานสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนมาก มีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา เพื่อการจัดสื่อการเรียนการสอน โดยสำรวจความต้องการใช้สื่อของครู และจัดสรรสื่อการเรียนการสอนจากต้นสังกัด พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนที่ตนผลิตในการจัดการเรียนการสอน และยังจัดให้มีบริการยืมใช้สื่อการเรียนการสอน โดยให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนโดยตรง ในเรื่องของการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนจะใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นอยู่กับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา

2.4 งานวัดและประเมินผล โรงเรียนส่วนมาก ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลโดยผู้บริหารเป็นผู้ชี้แจง ในเรื่องการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ดำเนินการโดยกลุ่มโรงเรียนแต่งตั้งครูในโรงเรียนไปเป็นคณะกรรมการจัดทำเครื่องมือวัดผลของกลุ่มโรงเรียน นอกจากนั้นครูผู้สอนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลในวิชาที่ตนเองสอน ส่วนเรื่องการจัดและประเมินผล การเรียนของนักเรียน ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนจะวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนโดยการสังเกต สัมภาษณ์ แบบทดสอบ ตรวจผลงาน และนำผลการวัดผลและประเมินผลไปใช้ เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

2.5 งานห้องสมุด โรงเรียนส่วนมาก จัดห้องสมุดในโรงเรียนโดยจัดห้องสมุดเป็นมุมหนังสือในห้องเรียน สำหรับหนังสือ เอกสาร สำหรับครูและนักเรียนจะได้รับการจัดสรรจากต้นสังกัด และเปิดบริการห้องสมุดในเวลาพักกลางวัน ในเรื่องของการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมาใช้บริการห้องสมุดนั้น กิจกรรมที่จัด ได้แก่ กิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่ สำหรับการใช้บริการห้องสมุด มอบหมายให้นักเรียนช่วยเหลือนานเป็นผู้รับผิดชอบ การเก็บรักษาและซ่อมแซมหนังสือในห้องสมุด มอบหมายให้ครูผู้ดูแลห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนั้นครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุด โดยคัดเลือกแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบและหนังสือต่าง ๆ สำหรับห้องสมุด

2.6 งานนิเทศการศึกษา โรงเรียนส่วนมาก มีการวางแผนการปฏิบัติการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นิเทศ นอกจากนั้นครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ส่วนการนิเทศการสอน โรงเรียนส่วนมากมีการวางแผนปฏิบัติการนิเทศการสอน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นิเทศ สำหรับกิจกรรมนิเทศการสอน ที่โรงเรียนจัด คือ การให้ปรึกษาหารือ

2.7 งานวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินการ โรงเรียนส่วนมาก มีการวางแผนงานวิชาการโรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียน โครงการในแผนงานวิชาการที่จัดเป็นโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน นอกจากนั้นครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวางแผนงานวิชาการ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และจัดทำโครงการ นอกจากนั้นโรงเรียนจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน โดยประเมินหลังการปฏิบัติงาน

2.8 งานส่งเสริมการสอน โรงเรียนส่วนมาก จัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนตามสภาพท้องถิ่นและชุมชน พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน โดยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม นอกจากนั้นครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม สำหรับกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัด ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัด ได้แก่ กิจกรรมสอนซ่อมเสริม

2.9 งานประชุมอบรมทางวิชาการ โรงเรียนส่วนมาก จัดประชุมอบรมทางวิชาการ ดำเนินการโดยสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อนำมาเป็นหัวข้อในการประชุมอบรมทางวิชาการ และดำเนินการจัดประชุมอบรมทางวิชาการร่วมกับกลุ่มโรงเรียน นอกจากนี้ ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการประชุมอบรมทางวิชาการ โดยการจัดหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการอบรม ส่วนเรื่องที่โรงเรียนจัดประชุมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดงานวิชาการที่โรงเรียนส่วนมากพบ ได้แก่ หลักสูตรไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา จำนวนสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลได้ทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกชั้นเรียน ห้องสมุดมีสภาพไม่เหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า ขาดการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีโครงการที่กำหนดไว้มากไม่สามารสดำเนินการได้ทุกโครงการ ขาดสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ส่วนงานประชุมอบรมทางวิชาการ โรงเรียนส่วนมากไม่มีปัญหา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่เสนอมาข้างต้น มีข้อค้นพบและปัญหาที่น่าสนใจ สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีในโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่ามีเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร คือ คู่มือครูและแบบเรียน โดยได้รับการจัดสรรจากต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเกียรติ รัตนวิฑูรย์ (2533) พบว่า เอกสารหลักสูตรที่มีไว้ให้บริการแก่บุคลากรในโรงเรียน เช่น แบบเรียนและคู่มือครู นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบปัญหาที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเกียรติ รัตนวิฑูรย์ (2533) ที่พบว่า เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรไม่ใช่มีเพียงแบบเรียนเพียงอย่างเดียว ยังมีเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ อีก เช่น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือประเมินผลการเรียนหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นต้น ซึ่งมีความสำคัญที่โรงเรียนควรจัดให้บริการแก่ครูและนักเรียนในโรงเรียนอย่างเพียงพอ ดังที่ ลองค์การ อินทรมพรรษ์ (2532) กล่าวว่า เอกสารหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นจะต้องมีไว้ในโรงเรียนเพื่อให้ครู ผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ในฐานะครูผู้สอน พบว่า เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่จัดให้กับโรงเรียนโดยกรมวิชาการ เป็นผู้ผลิตและแจกเอกสารไปยังโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรล่าช้า โดยเฉพาะแบบเรียนและยังได้รับในจำนวนจำกัดไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน (โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2) ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่านักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขามีฐานะยากจนไม่มีเงินซื้อแบบเรียนนักเรียนต้องอาศัยหนังสือที่ได้รับการจัดสรรจากต้นสังกัดให้นักเรียนยืมเรียน และส่งคืนเมื่อสิ้นปีการศึกษาต่ออย่างไรก็ตาม แบบเรียนเหล่านั้นบางส่วนชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถนำมาใช้ต่อไปได้ และบางส่วนก็ไม่สามารถเรียกคืนจากนักเรียนที่ยืมเรียนได้

สำหรับการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมาก ใช้วิธีส่งครูเข้ารับการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สมเกียรติ รัตนวิฑูรย์ (2533) และภิญโญ สายนุ้ย (2532) พบว่า โรงเรียนส่วนมาก ส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งนี้เพราะเหตุว่า ระยะเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา ได้มีการเริ่มใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพราะครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอนหรือ กิจกรรมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2536) กล่าวว่า หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น สามารถดำเนินการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ผลการ วิจัยยัง พบว่า ปัญหาสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ หลักสูตรไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา วัชรกิจ (2534) พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลาง สำหรับนักเรียนทั่วไป ซึ่งน่าจะไม่เหมาะสม ในการนำมาใช้สอนเด็กชาวเขาที่มีความแตกต่างทั้ง ในภาษา วัฒนธรรม และสภาพความเป็นอยู่ ดังผลการวิจัย ของ ศุภชัย เพ็ญโรจน์ (2528) พบว่า เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของชาวเขา อีกทั้งมีเนื้อหามากและบาง บทเรียนเป็นนามธรรมมากเกินไป ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ แต่ผู้วิจัย พบว่า ครูไม่ได้มีหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียวต้อง มีงานหลายอย่าง และจำนวนครูไม่เพียงพอ นอกจากนั้นนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ชาวเขา (โดยเฉพาะที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) ไม่มีความพร้อมในการเรียนเพราะ โรงเรียนต้องรับเด็กทุกคนที่มีอายุ 8 ปี บริบูรณ์ เข้าเรียนทุกคนดังนั้นโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนด ไว้ไม่ว่าจะเป็นเวลาเรียน เนื้อหาที่ต้องสอน ครูไม่สามารถสอนได้ครบถ้วน แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการสอน ควรจัดอบรมที่แจ้งให้ความรู้และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น แก่ครูผู้สอนในโรงเรียน

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการชี้แจง สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สมเกียรติ รัตนวิฑูรย์ (2533) พบว่า โรงเรียนส่วนมาก ประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการประชุมชี้แจงนับว่าเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกในการทำความเข้าใจกันระหว่างผู้ร่วมงาน และสร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอกโดยเฉพาะกับผู้ปกครอง ซึ่งเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เพราะในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนแต่ละครั้งโรงเรียนยังต้องใช้ล่ามในการสื่อความหมาย การประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยวิธีอื่นคงเป็นสิ่งที่ยากในการทำความเข้าใจ

2. งานการเรียนการสอน

การจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัย พบว่า จัดครูเข้าสอนโดยคำนึงถึงความรู้ และประสบการณ์ โดยมีผู้บริหารเป็นผู้จัดครูเข้าสอน ซึ่งการจัดครูเข้าสอนโดยวิธีนี้นับว่าเหมาะสม และเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอน จำเป็นต้องคำนึงถึง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด อารมณ์ และนิสัยใจคอ ของครูแต่ละคนว่ามีความเหมาะสมที่จะสอนชั้นใด ดังที่ สัจด์ อุทรานันท์ (2533) กล่าวไว้ว่า การจัดครูเข้าสอนเป็นงานของหน่วยงานของผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นงานของหัวหน้าสถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า ควรสอบถามความคิดเห็นและความสมัครใจของครูผู้สอนว่าแต่ละคนมีความพร้อมและความสามารถในการสอนวิชาอะไรและชั้นใด แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยของ วนิดา วัชรกิจ (2534) พบว่า ครูผู้สอนจะสอนคนเดียวทุกวิชา และยังทำงานอื่น ๆ นอกจากสอนด้วย และยังพบปัญหาในการขาดอัตรากำลังครู ผลการวิจัยในครั้งนี้ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับงานการเรียนการสอน ว่าขาดแคลนครูในบางวิชา อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษา ชาวเขา อยู่ในท้องที่กั้นดารซึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนจะขอย้ายออกจากพื้นที่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาทำให้ขาดอัตรากำลังระหว่างปีการศึกษาจำนวนมาก และตำแหน่งที่ว่างลงก็ได้ครูมาบรรจุแทนล่าช้า ซึ่งบางครั้งก็ได้ครูไม่ตรงกับความต้องการ ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูที่ไม่มีความถนัด หรือควรพิจารณาบรรจุหรือย้ายครูตามความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียน

การจัดตารางสอน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมาก จัดตารางสอน โดยจัดวิชาและเวลาให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตร โดยครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้จัดตารางสอนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดตารางสอนในชั้นที่ตนเองรับผิดชอบ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนมีความเข้าใจในหลักการจัดตารางสอน แต่อย่างไรก็ตาม ควรจัดตารางสอนให้มีความยืดหยุ่นได้แต่อาจสอนไม่ครบตามโครงสร้างหลักสูตร เช่น กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย จะพบว่า นักเรียนจะพูดภาษาไทยไม่ชัด มีปัญหาในการสื่อความหมาย (โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2) ครูอาจจะตกลงกันภายในโรงเรียนให้เพิ่มเวลาในการเรียนการสอนให้มากขึ้น ซึ่งหลักในการจัดตารางสอนของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่า ควรจัดคาบเวลาเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะกลุ่มวิชา พัฒนาการของเด็ก และสามารถยืดหยุ่นได้

ในส่วนการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) กล่าวว่า หลักสูตรกำหนดแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ที่จะให้ครูบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ โดยพยายามให้ผู้เรียนศึกษาคำตอบให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง ได้ปฏิบัติจริง ได้ค้นคว้าทดลอง นอกจากนั้นยังเป็นการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำงานเป็นกลุ่ม ได้อภิปรายและหาคำตอบหรือแก้ปัญหาโดยเอาสภาพท้องถิ่น มาเป็นข้อมูลในการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า ครูควรปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและชุมชนมากขึ้น เพราะหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้เปิดโอกาสให้ครูสามารถปรับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยไม่ทำให้จุดประสงค์เปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า ครูผู้สอนเตรียมการสอนทุกครั้ง จึงเป็นผลดีต่อตัวนักเรียน เพราะทำให้ทราบล่วงหน้าว่านักเรียนต้องเรียนรู้อะไร เนื้อหาที่ครูจะต้องสอนมีอะไรบ้าง และใช้กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การเตรียมการสอนมีประโยชน์ 3 ประการคือ ทำให้นักเรียนมีเป้าหมายที่แน่ชัด ครูรู้ขอบเขตของเนื้อหาและต้องเตรียมไปสอน และช่วยให้ครูมีหลักในการประเมินผลการสอน แต่ผลการวิจัยยัง พบว่า มีครูผู้สอนบางส่วนเตรียมการสอนเป็นบางครั้ง อาจเป็นเพราะครูไม่ครบชั้นทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่เพราะคนเดียวต้องทำการสอนหลายชั้น เรียนและสอนทุกวิชา

ในเรื่องของการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนโดยสอนเป็นกลุ่มย่อย สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พงศ์ศักดิ์ อินทรามะ (2536) พบว่า มีการสอนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่ง ประคอง สุททสาร (2526) กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อชดเชยข้อเสีย ข้อบกพร่อง ขาดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ได้ผล และเสริมความรู้ทักษะที่ปรารถนาให้เด็กพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการสอนซ่อมเสริมเป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา เพราะนักเรียนมีความสามารถในการเรียนน้อยเนื่องจากมีปัญหาเรื่องภาษา หากคนดูแลเอาใจใส่เพราะบิดามารดาไม่มีความรู้ ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว นักเรียนจะอยู่บ้านตามลำพังไม่มีคนคอยกวดขันให้เอาใจใส่เรื่องเรียนหนังสือ ทำให้นักเรียนเรียนช้า ครูจึงต้องใช้เวลาในการเอาใจใส่นักเรียนและสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการช่วยเหลือและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนเวลาในการสอนซ่อมเสริม พบว่า จะใช้เวลาหลังเลิกเรียนในการสอนซ่อมเสริม เพราะครูผู้สอนจะอยู่ประจำที่บ้านพักครูของโรงเรียน จึงทำให้ครูมีเวลาว่างในการสอนซ่อมเสริมในแก่นักเรียนในตอนเย็น

3. งานสื่อการเรียนการสอน

การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา เพื่อการจัดสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมาก มีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาเพื่อการจัดสื่อการเรียนการสอน โดยการสำรวจความต้องการใช้สื่อของครู และได้รับการจัดสรรจากต้นสังกัด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้มีการวางแผนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ว่าครูต้องการสื่ออะไร เพื่อพิจารณาให้เหมาะสมกับการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนในแต่ละปี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดสรรงบประมาณ ให้โรงเรียนจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภิญโญ สาสน์ (2532) พบว่า โรงเรียนจัดให้มีสื่อการเรียนการสอน โดยจัดซื้อโดยเงินงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน พบว่า สื่อการเรียนการสอนที่ต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณมาให้โรงเรียนจัดซื้อ โรงเรียนสามารถจะจัดซื้อตามรายการที่กำหนด อย่างไรก็ตามสื่อการเรียนการสอนบางอย่างมีราคาแพง แต่งบประมาณที่ได้มีวงเงินจำกัด สื่อการเรียนการสอนบางชนิดต้องใช้สื่อประเภทอุปกรณ์ด้วย เช่น สไลด์ แต่โรงเรียนไม่มีเครื่องฉายสไลด์เป็นต้น นอกจากนั้นผลการวิจัยยัง พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีปัญหาสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ไม่

เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา วัชรกิจ (2534) พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการขาดแคลนสื่อ เนื่องจากสาเหตุได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ชำรุดไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของชาวเขา

สำหรับการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมาก ส่งเสริมให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนที่ตนผลิตในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นการสนองตอบต่อปัญหาเกี่ยวกับการจัดสื่อการเรียนการสอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้จัดให้บริการสื่อการเรียนการสอน โดยการให้ยืมใช้สื่อการเรียนการสอน และให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการจัดเก็บและบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน โดยตรง สอดคล้องกับแนวความคิดของ กิติมา ปรีดีฉิลก (2532) กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการสอน เพื่อช่วยในการจัดหา และให้ความสะดวกในการใช้ และควรมีบุคลากรเพื่อรับผิดชอบ ในการจัดหาและให้บริการให้มีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้ ครูใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า และผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับแนวความคิดของ กิติมา ปรีดีฉิลก (2532) กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นสัมพันธ์กับการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด การสอนจะบรรลุเป้าหมายและได้ผลดีจะต้องมีเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอน คือ เลือกสื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน นอกจากนี้ต้องเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา วัสดุ ความสนใจของผู้เรียน เทคนิค วัสดุ เป็นต้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนได้มีความพยายามในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นการพยายามในการช่วยเหลือตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน เพราะการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างความเข้าใจจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรม โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความเข้าใจภาษาไทยน้อยจึงมีความจำเป็นมากที่สุด

4. งานวัดและประเมินผล

การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดผลและประเมินผล โดยผู้บริหารประชุมชี้แจงนับว่าเป็นวิธีที่สะดวก ประหยัด แต่ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการจัดอบรมให้ความรู้กับครูผู้สอนในเรื่องเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า สำหรับการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ดำเนินการโดยกลุ่ม

โรงเรียนและแต่งตั้งครูในโรงเรียน ไปเป็นคณะกรรมการจัดทำเครื่องมือวัดประเมินผลของกลุ่มโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ รัตนวิฑูรย์ (2533) พบว่า โรงเรียนส่วนมากจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลในระดับกลุ่มโรงเรียน ดังที่ ปรีชา คัมภีรปรภณ (2532) กล่าวว่า การประเมินผลโดยแบบทดสอบนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดทำโครงการสร้างแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อสอบและควรดำเนินการในระดับกลุ่มโรงเรียน จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ พบว่า การจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลโดยกลุ่มโรงเรียน นับว่าเป็นการทำงานที่ดี เป็นการทำงานร่วมกัน และลดภาระของโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น แต่อย่างไรก็ดี กลุ่มโรงเรียนจะดำเนินการ โดยให้ครูในโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนช่วยกันออกข้อสอบ โดยตกลงกันว่าโรงเรียนไหนออกข้อสอบวิชาอะไร ขึ้นอะไร และให้ครูวิชาการประจำกลุ่มประสบการณ์ของกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกข้อสอบ บางครั้งจะพบว่าข้อสอบที่โรงเรียนต่าง ๆ ส่งมาไม่ครอบคลุม จุดประสงค์ และเนื้อหา เนื่องจากเนื้อหาในบางจุดประสงค์มากเกินไป ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง ควรมีการประชุม ทำความเข้าใจ ในเรื่องของการออกข้อสอบให้ชัดเจนว่ามีหลักการอย่างไรและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการจัดทำข้อสอบในปีต่อ ๆ ไปซึ่งจะได้เลือกใช้ข้อสอบที่ได้อยู่แล้วและจัดทำข้อสอบใหม่เพิ่มเติม จะทำให้ประหยัดเวลามากขึ้นนอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลในวิชาที่ตนสอน อย่างไรก็ตามถ้าโรงเรียนใดมีความพร้อมก็ควรให้ครูในโรงเรียนนั้น ๆ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลและจัดการวัดและประเมินผลด้วยตนเอง ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่า กระบวนการประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องกับกระบวนการสอน นั่นคือ ครูผู้สอนควรจะเป็นผู้สอบและผู้วางแผนการหาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า วัดผลและประเมินผลโดย การสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม ตรวจผลงาน สอดคล้องกับแนวความคิดของ ชวาล แพรัตนกุล (2518) กล่าวว่า เมื่อมีการวัดผลจึงทำการสอบเพียงอย่างเดียวซึ่งไม่เพียงพอเพราะการทดสอบไม่สามารถวัดผลได้ทุกด้าน เช่น ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร นอกจากนั้นผลการวิจัยยัง พบว่า มีการวัดผลและประเมินผล ตามจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้น ป.02 และครูผู้สอนได้นำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ช่วยปรับปรุงการเรียน

การสอนของนักเรียนและครู การดำเนินการวัดผลและนำผลการประเมินไปใช้ เป็นกระบวนการที่ ทำให้วัดได้ตรงตามจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น ป.02 ที่กรมวิชาการกำหนดไว้เป็นรายข้อ เป็นการกำหนดให้ครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตร อย่างไรก็ตาม การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนนั้น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะแจ้งให้ ทางโรงเรียนทราบว่าในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ จะแบ่งคะแนนออกเป็น 2 ส่วน คือ คะแนน ภาคทฤษฎี ซึ่งและเป็นคะแนนที่ได้จากการสอบปลายภาคเรียน และคะแนนภาคปฏิบัติ เป็นคะแนนที่ ครูผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนตลอดภาคเรียน และเกี่ยวพันถึงการวัดและ ประเมินผลตามวัตถุประสงค์ในสมุดประจำชั้น ป.02 ซึ่งทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จะชี้แจงเกี่ยวกับการประเมินในส่วนนี้ให้กับครูวิชาการโรงเรียนและให้ครูวิชาการโรงเรียนนำมา ชี้แจงกับครูผู้สอนในโรงเรียนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งการประเมินจะประกอบไปด้วยแบบฟอร์มต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจให้ตรงกันและมีการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เกิด ผลดีต่อนักเรียน

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วน มาก ครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลได้ทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกชั้นเรียน จากการสำรวจ ข้อมูลของผู้วิจัย เห็นว่าเกิดจากสาเหตุที่โรงเรียนประถมศึกษาชาวเขาส่วนมาก มีจำนวนชั้นเรียน มาก แต่มีครูน้อยดังนั้นครู 1 คน ต้องสอนหลายชั้นและหลายวิชา จึงทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำ เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

5. งานห้องสมุด

การจัดห้องสมุด ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมากจัดห้องสมุดเป็นมุมหนังสือ ในห้องเรียน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียน ได้พยายามที่จะจัดให้มีห้องสมุดในโรงเรียน ดังที่ กรมวิชาการ (2535) กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญและจำเป็นต้องจัดให้มีใน โรงเรียนทุกระดับ ซึ่งห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา อาจมีลักษณะเป็นมุมหนังสือในห้องเรียน หรือห้องในอาคารเรียนหรือเป็นอาคารเอกเทศ แล้วแต่ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โรงเรียน

ในเรื่องของการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ห้องสมุดได้จัดกิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่ ซึ่งกิจกรรมห้องสมุดเป็นกิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์และคณะกรรมการห้องสมุดจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ในฐานะที่ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้สนับสนุนการเรียนการสอน ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการอ่านและเพื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายมากขึ้น

สำหรับเรื่องการให้บริการของห้องสมุด ผลการวิจัย พบว่า มอบหมายให้นักเรียนช่วยเหลือนาน เป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนการเก็บรักษาและซ่อมแซมหนังสือในห้องสมุด มอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบ ตามสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งครูบรรณารักษ์ จึงมอบหมายให้ครูผู้สอนทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ แต่อย่างไรก็ตามครูมีงานสอนมากไม่ค่อยมีเวลา จึงควรจัดให้มีครูบรรณารักษ์โดยเฉพาะ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์และเกิดประโยชน์สูงสุด

ในส่วนของปัญหาเกี่ยวกับห้องสมุด ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบ คือ ห้องสมุดมีสภาพไม่เหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนมาก มีปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ คือ ขาดแคลนอาคารเรียน ดังผลการวิจัย ของ วนิดา วัชรกิจ (2534) จึงทำให้การจัดห้องสมุดต้องแบ่งห้องเรียนเพื่อเป็นห้องสมุด จึงทำให้ห้องสมุดคับแคบ ซึ่งมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา 2533 กรมวิชาการ (2535) ได้กล่าวว่า ห้องสมุดควรตั้งอยู่ที่สะดวกแก่ผู้ใช้บริการ เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนและไกลจากการรบกวน และควรมีพื้นที่เพียงพอสำหรับการอ่าน การศึกษาค้นคว้าเป็นชั้นเรียน เป็นต้น โดยห้องสมุดควรมีขนาด 1 ห้องเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 400 คน และมีขนาดพื้นที่ 1 ห้องเรียน ต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นขึ้นทุก ๆ 200 คน ดังนั้นควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดห้องสมุดเพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอ

6. งานนิเทศการศึกษา

การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะว่า การดำเนินการนิเทศจะต้องมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในหรือการนิเทศงานวิชาการ จะต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการวางแผน

นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า ผู้นิเทศงานวิชาการในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้อยู่ใกล้คิดครู ระบุปัญหาของครู สอดคล้องกับแนวความคิดของ สัจด์ อุกุรานันท์ (2530) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ การให้ความสนใจและเอาใจใส่ของผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผลการวิจัยยัง พบว่า ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน นับว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะเป็นการทำงานร่วมกันของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

การจัดการนิเทศการสอน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมากจัดการนิเทศการสอนโดยการวางแผนปฏิบัติการนิเทศการสอน ทั้งนี้เพราะว่าการนิเทศการสอน เป็นการนิเทศที่ต้องการความร่วมมือกันจากคณะครูในโรงเรียน การวางแผนการนิเทศการสอนจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแต่ความสัมพันธ์ของบุคคลในด้านการนิเทศการศึกษาจะต้องออกมาในรูปของการวางโครงการเพื่อปฏิบัติงานให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรืออาจหมายถึง การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบระเบียบนั่นเอง โดยอาศัยโครงการเป็นจุดสำคัญ แต่ก่อนจะวางโครงการจะต้องมีการวางแผนเสียก่อน สำหรับกิจกรรมการนิเทศการสอนโรงเรียนส่วนมาก จัดกิจกรรมปรึกษาหารือ ก็เพราะว่าการปรึกษาหารือ เป็นการนิเทศที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจและเสริมกำลังใจซึ่งกันและกัน ดังที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่า การปรึกษาหารือเป็นกิจกรรมนิเทศที่ สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียนทำให้ครูอบอุ่นและมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับงานนิเทศการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมากขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ และยังพบปัญหาที่น่าสนใจอีก คือ ขาดบุคลากรในโรงเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์ในการนิเทศ ไม่มีการเชิญวิทยากรและบุคลากรภายนอกมาให้ความรู้เรื่องการนิเทศ และไม่ได้กำหนดเทคนิควิธีและมาตรการในการนิเทศทั้งในระดับโรงเรียนและในระดับห้องเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับผลการวิจัย ของวนิดา วัชรกิจ (2534) กล่าวว่า การนิเทศไม่เป็นระบบทั้งนี้มีส่วนเกิดจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศ การที่โรงเรียนพบปัญหาว่า โรงเรียนขาดการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ อาจเป็นเพราะว่าไม่มีการมอบหมายงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน หรือมีการวางแผนแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน ดังนั้นควรให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ ผู้บริหาร

ควรมีความรู้เรื่องกระบวนการนิเทศและการสร้างเครื่องมือการนิเทศ อีกประการหนึ่งครูอาจจะไม่เข้าใจเรื่องการนิเทศ คิดว่าการนิเทศเป็นการจับผิด จึงทำให้การนิเทศในโรงเรียนไม่เป็นระบบ ในทัศนะของผู้วิจัย หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน โดยการอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขาส่วนใหญ่อยู่ห่างไกล ทูรกินดาร เดินทางลำบาก ไม่ค่อยได้รับการนิเทศจากภายนอก เพื่อจะได้นำความรู้มาพัฒนาการจัดการนิเทศในโรงเรียนของตนเองอย่างจริงจังและเป็นระบบ

7. งานวางแผนและกำหนดวิสัยดำเนินการ

การวางแผนงานวิชาการ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนมาก มีการวางแผนงานวิชาการก่อนเปิดภาคเรียน สำหรับโครงการในแผนงานวิชาการ เป็นโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนงานวิชาการ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และจัดทำโครงการ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ วิเชียร นพพลกรัง (2533) ที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ จัดทำโครงการตามสภาพปัญหาทางวิชาการ และความคิดเห็นของครู โดยครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และกำหนดโครงการ ตลอดจนนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สนั่นจิตร์ สุนทรทรัพย์ (2527) ที่กล่าวว่า การวางแผน เป็นการเตรียมการเพื่อผลที่ต้องการในอนาคตเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่จำเป็น ต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจอย่างมีระบบ เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดของแต่ละขั้นตอนจึงควรให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน

อย่างไรก็ตาม การวางแผนและกำหนดวิสัยดำเนินการ ยังมีปัญหาอยู่มาก ซึ่งผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาว่ามีโครงการที่กำหนดไว้มาก ไม่สามารถดำเนินการได้ครบทุกโครงการ ในทัศนะของผู้วิจัย ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ พบว่า ผู้บริหารมอบหมายให้ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานพิเศษต่าง ๆ ไปเขียนโครงการ ตามที่ตนเองถนัดแล้วนำมารวมเป็นเล่มหรือในบางครั้งผู้บริหารก็จะกำหนดโครงการเอง ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้จัดทำโครงการยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการ อีกทั้งยังมีบุคลากรในโรงเรียนน้อยไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบทุกโครงการ ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมเรื่องการวางแผนงานและโครงการให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและควรจะต้องจัดลำดับ ความสำคัญของโครงการอีกด้วยว่าโครงการไหนเป็นโครงการเร่งด่วนและมีความจำเป็นก็ให้ดำเนินการจัดทำโครงการนั้นก่อน

ส่วนในเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ประเมินและประเมินหลังจากการปฏิบัติงาน จะเห็นว่าผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทเพียงผู้เดียวในการประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาการ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อจะได้มองเห็นภาพรวมของ การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนในมุมมองของคนหลายฝ่าย เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงงานวิชาการต่อไป

8. งานส่งเสริมการสอน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดตามสภาพท้องถิ่นและชุมชน กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรที่จัด ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน และกิจกรรมอนามัยโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตร นอกจากนั้นยังกล่าวว่า การจัดการสุขภาพอนามัยและอาหารกลางวัน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทุก ๆ ด้านของนักเรียนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ จากประสบการณ์ของผู้วิจัย พบว่า การจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน ไม่สามารถจัดได้ครบทั้ง 5 วัน เพราะยังขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ขาดแคลนน้ำใช้ และจัดให้นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันแบบให้เปล่า ส่วนวัตถุดิบที่นำมาปรุงอาหารส่วนใหญ่ เป็นผักหรืออาหารแห้ง ทำให้คุณค่าทางอาหารไม่ครบถ้วน ในเรื่องของสุขภาพอนามัยและการเจ็บป่วย พบว่า ในฤดูฝนนักเรียนจะป่วยเป็นโรคไข้มาลาเรียเป็นจำนวนมาก โรงเรียนต้องนำนักเรียนส่งไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล หรือหน่วยควบคุมมาลาเรีย ซึ่งอยู่ไกลจากโรงเรียนและเสียค่าใช้จ่ายมากแต่ปรากฏว่า งบประมาณที่จัดสรรให้เป็นค่าพาหนะมีจำนวนจำกัด และยังพบว่า สาและเวชภัณฑ์ในโรงเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และผลการวิจัยยังพบว่า กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดน้อย คือ กิจกรรมส่งเสริมพุทธศาสนา เนื่องจากชุมชนชาวเขาส่วนมากนับถือศาสนาคริสต์ โรงเรียนจึงไม่จัดให้มีการสวดมนต์ไว้พระในตอนเช้า

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับงานส่งเสริมการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนมากขาด สถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรม และหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ

9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

การจัดงานประชุมอบรมทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากจัดประชุมอบรมทางวิชาการโดยสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนำมาเป็นหัวข้อในการประชุมอบรมทางวิชาการและดำเนินการร่วมกับกลุ่มโรงเรียน

งานประชุมอบรมทางวิชาการ นับว่าเป็นงานสำคัญอีกงานหนึ่งของผู้บริหารเพราะเป็นโอกาสที่ช่วยให้บุคลากรในโรงเรียน ได้แลกเปลี่ยนความรู้หรือปรึกษาหารือกัน ในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ และเพิ่มพูนเทคนิคใหม่ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังที่ กิติมา ปรีดีฉิลก (2532) กล่าวว่า การประชุมอบรมจะช่วยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยไม่ให้ครูล้าสมัย ไม่เฉื่อยชา มีความกระตือรือร้นในการทำงาน นอกจากนี้ยังช่วย สร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีแก่คณะครูด้วย ดังที่ ภิญญา สาร (2514) ได้กล่าวว่า ควรมีการประชุมครูเพื่ออภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการสอน และการเรียนเสียบ้าง อย่างน้อยภาคเรียนหนึ่ง ๆ ควรทำได้สัก 2 ครั้ง

จากประสบการณ์ของผู้วิจัย พบว่า งานประชุมอบรมทางวิชาการเป็นเรื่องของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้จัด และผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ คือผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพราะฉะนั้นผลการประชุมจึงได้รับเฉพาะคนกลุ่มเดียว จึงควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน ได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อย่างไรก็ตามหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดอบรมควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความต้องการที่จะได้รับความรู้เรื่องอะไร เพื่อจะได้จัดการอบรมให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมของบุคลากรทุกฝ่ายในสังกัด นอกจากนั้นการประชุมอบรมทางวิชาการยังสามารถทำได้ในระดับโรงเรียน เช่น ในการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมหรือได้ศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ และนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาถ่ายทอดให้ครูในโรงเรียนอีกต่อหนึ่งเผยแพร่ หรือโรงเรียนอาจเชิญบุคลากรที่มีความรู้จากภายนอกมาให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอน ได้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

2. ควรพิจารณาปรับปรุงหรือจัดให้มีหลักสูตรสำหรับนักเรียนชายเขาโดยเฉพาะ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1. ควรจัดทำคู่มือ หนังสือเรียน เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร และจัดส่งไปยังโรงเรียนให้ทันก่อนเปิดภาคเรียน และมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ

2. ควรจัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา ให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อครูจะได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

1. ควรมีการวางแผนอัตรากำลังครู เพื่อจะนำมาวางแผนในเรื่องการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งบุคลากรให้ตรงตามความต้องการของโรงเรียน

2. ควรมีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของ โรงเรียนประถมศึกษา ชายเขา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน

3. ควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียน จัดการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังโดยจัดวิทยากรมาให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียน และนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนใช้สื่อการเรียนการสอน ที่ช่วยแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น เช่น สื่อ RIT ชุดการสอน เป็นต้น

5. ควรสนับสนุนให้กลุ่มโรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการให้การสนับสนุน โรงเรียนภายในกลุ่มในเรื่องงานวิชาการ

6. ควรมีการนิเทศติดตามช่วยเหลือและให้กำลังใจ แก่บุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาชายเขา อย่างสม่ำเสมอเพราะว่าโรงเรียนตั้งอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร เดินทางยากลำบาก และตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

โรงเรียน

1. ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอน เข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร
2. ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ในด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ควรมีการวางแผนพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน ให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอ ปัญหาและแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งมีการควบคุมกำกับติดตามและประเมินผล เพื่อให้การปฏิบัติงานตามแผนงานอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา เพื่อหาแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสำหรับนักเรียนชาวเขา
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการพัฒนาชุดการสอน กลุ่มทักษะภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา สำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาชาวเขา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย